

JUSTISDEPARTEMENTET	
05 MAI 2009	
SAKS NR.:	200801698
AVD/KONT/SEN:	LOV/EP/KKF
DOK. NR. 43	ARKIVKODE:

Justis- og Politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Dato: 30.04.2009

Vår ref. 2008/00824/CF
Deres ref.: 200801698 EP KKF/mbb

Høring – NOU 2007:16 Ny skiftelovgivning

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) viser til departementets høringsbrev datert 25.11.2008 vedrørende skiftlovutvalgets utredning NOU 2007:16 på høring. FNH vil det følgende kommentere de av forslagene i utredningen som særlig berører våre medlemsbedrifter, i hovedsak forsikringsselskapene.

Innledningsvis vil FNH minne om at banker og forsikringsselskap i lengre tid har uttrykt et ønske om å få elektronisk tilgang til skifteattester. Skiftelovutvalget viser i sin utredning til at det pågår et arbeid i regi av Advokatforeningen med dette som siktemål og har på denne bakgrunn ikke foreslått bestemmelser om dette (utredningen s. 238 siste avsnitt). FNH vil uttrykke tilfredshet med at det allerede er igangsatt et arbeid for å sikre berettigede tilgang til elektroniske skifteattester. En slik forenkling av saksbehandlingen ved utstedelse av skifteattester vil åpenbart ha effektivitetsgevinster både for brukerne og offentlige myndigheter. Vi ber på denne bakgrunn om at departementet påser at dette arbeidet sikres en tilstrekkelig fremdrift og videreføring.

Hva gjelder øvrige bankrelaterte temaer har Sparebankforeningen i sitt høringssvar av d.d. tatt opp flere aktuelle problemstillinger knyttet til bankenes oppgaver i forbindelse med skifteoppgjør. FNH vil uttrykke sin støtte til de synspunkter som Sparebankforeningen reiser i sitt høringsbrev.

Nedenfor under pkt. 1 - 3 kommenteres nærmere noen av forslagene i utredningen som av særlig betydning for forsikringsselskapene. Konkret gjelder dette arveloven § 73 om tap av arverett som får tilsvarende anvendelse for utbetaling av personforsikringer, jf. forsikringsavtaleloven (FAL) § 15-9 og forslaget til ny lov om forsvunne personer § 21 om tilbakebetaling av utbetalt forsikring.

FNH har følgende hovedsynspunkter hva gjelder disse forslagene:

- Hovedregelen i arveloven § 73 bør snus, slik at arveretten bortfaller i de tilfeller hvor lovens vilkår er oppfylt med mindre retten treffer beslutning om det motsatte.
- FAL § 15-9 bør endres slik at også handlinger av kvalifisert art begått av utilregnelige gjerningsmenn kan gi grunnlag for tap av rett til forsikringsutbetaling.

FINANSNÆRINGENS HOVEDORGANISASJON

Postadresse/Postal address: P.b. 2473 Solli, 0202 Oslo, Norway. Kontoradresse/ Visiting address: Hansteens gate 2, Oslo
Telefon/Telephone: (+47) 23 28 42 00, E-mail: fnh@fnh.no, web: www.fnh.no. Organisasjonsnr.: Finansnæringens
Hovedorganisasjon: NO 981 423 682, Finansnæringens Servicekontor: NO 969 000 938

- Ny lov om forsvunne personer § 21 kan bidra til at det i noen tilfeller enklere vil oppstå tvist enn etter tilsvarende bestemmelse i gjeldende lov § 15.

1. Tap av arverett og rett til forsikringsutbetaling - hovedregelen bør snus

Arveloven § 73 regulerer tilfeller hvor en person blir dømt til ubetinget fengselsstraff for å ha drept arvelateren eller en arving etter arvelater. Etter bestemmelsen kan en domstol da beslutte at arveretten skal falle bort. Bestemmelsen er gitt tilsvarende anvendelse for personforsikring, jf. FAL § 15-9.

Utvalget foreslår ingen vesentlige endringer i de gjeldende bestemmelsene, herunder foreslås FAL § 15-9 videreført uten endringer (utredningen pkt. 19.5.4.7 s.199). Det er vurdert om man bør endre arveloven § 73 ved at hovedregelen snus, men utvalget har under tvil valgt å ikke foreslå slike endringer. Utvalget begrunner dette med at gjeldende bestemmelse etter utvalgets vurdering ikke synes å ha skapt særlig uheldige utslag i praksis. Skiftelovutvalget skisserer like fullt et eksempel på hvordan en slik omvendt hovedregel kan utformes.

Etter FNHs vurdering vil en omvendt hovedregel være mer i samsvar med de hensyn som begrunner bestemmelsene i § 73 og FAL § 15-9 ved at aktivitetsplikten og søksmålsbyrden (herunder omkostningsansvaret) overføres til gjerningspersonen og ikke pålegges de øvrige etterlatte som bestemmelsene er ment å beskytte. En slik utforming av lovteksten vil i tillegg sikre at tvilstilfellene faktisk underlegges en rettslig prøving. Slik regelen er utformet i dag - og foreslått videreført – vil det nok kunne variere i hvilken grad øvrige etterlatte tar initiativ til å reise sak for fradømmelse av arverett. Det er forståelig at enkelte etterlatte kan kvie seg for å kjøre en slik sak i rettssystemet, herunder med tanke på saksøkers omkostningsansvar.

FNH kjenner ikke til i hvilken grad gjeldende bestemmelse har gitt uheldige utslag i praksis, men viser til at eksempelvis drapssaken fra Nord-Irak i 2005 (omtalt i utredningen pkt. 19.5.1 s. 193), fremstår som et tilfelle hvor en snudd hovedregel fremstår som mest rimelig. Hvor det foreligger en straffedom fra utlandet vil det alltid måtte reises sivil sak i etterkant. Det er etter vår vurdering ikke rimelig at det er de øvrige etterlatte som skal måtte ta omkostningene og byrden ved å reise slik sak, jf. mediaomtalen av arveoppgjøret etter drapet på den norske kvinnen i Nord-Irak.

Spørsmål om tap av arverett avgjøres i mange tilfeller som en del av straffesaken mot gjerningspersonen. Det svært begrensede antall rettssaker innenfor dette området kan likevel tyde på at regelen slik den er utformet i dag har en slik begrensende effekt. Etter vår vurdering taler derfor flere grunner for å snu hovedregelen, slik utvalget har gitt eksempel på.

2. Virkeområdet til forsikringsavtaleloven § 15-9 bør utvides

Skiftelovutvalget foreslår ingen materielle endringer i vilkårene for tap av arverett og forsikringsutbetalinger. Utvalget legger til grunn at man bør videreføre som et vilkår for tap av arveretten at gjerningspersonen dømmes til fengselstraff uten vilkår for straffebot mot arvelateren. Om begrunnelsen heter det under pkt. 19.5.4.8 s. 199 kort:

”Kravet om ubetinget fengselsstraff er naturlig i denne sammenheng. Det skal foretas en helhetsvurdering av om arvingen skal tape arveretten, og hvis handlingen er av en slik art at det ikke reageres med ubetinget fengselsstraff, er det vanskelig å begrunne at den skal være av en slik alvorlighetsgrad at den likevel må medføre bortfall av arveretten.”

Hva gjelder FAL § 15-9 konkluderer utvalget i pkt.19. 5.4.7 med at det ikke er behov for endringer i bestemmelsen.

FNH bemerker at utredningen - utover ovennevnte sitat - ikke drøfter omfanget av virkeområdet for hvilke handlinger og vilkår som bør kvalifisere for tap av retten til *forsikringsutbetalinger* og hvorvidt lovens vilkår etter arveloven § 73 skal gjelde tilsvarende for forsikringsutbetaling i FAL § 15-9. Det er grunn til å påpeke at det går et viktig prinsipielt skille mellom det å illegge noen straff og det å frata vedkommende retten til en forsikringsutbetaling. Det er ulike hensyn som bærer disse to regelsettene og en direkte kopling mellom straff og tap av forsikring - som i gjeldende bestemmelse i FAL § 15-9 gjennom henvisningen til arveloven § 73 - vil i noen tilfeller resultere i urimelige resultater.

I motsetning til et arveoppgjør, vil en forsikringsutbetaling i denne sammenheng dreie seg om rettighet/verdier som oppstår som en direkte konsekvens av forsikredes død. Dette prinsipielle skillet er viktig og er blant annet vektlagt i Rt. 2005 s. 1634 avsnitt 16, som utredningen gjengir under pkt. 19.5.3. En forsikringsutbetaling er dessuten i stor grad finansiert gjennom premieinnbetalinger fra de øvrige forsikringstakerne. Ved en livsforsikringsutbetaling er det i slike tilfeller de øvrige forsikringskundene som bekoster utbetalingen.

Regelverket bør derfor sikre at retten til forsikringsutbetaling avgrenses mot de tilfeller hvor det fremstår som urimelig at de øvrige forsikringstakere skal belastes en forsikringsutbetaling til en person som har tatt forsikringstaker av dage. Etter FNHs syn bør det underlegges en nærmere vurdering i hvilke tilfeller det av hensyn til de øvrige forsikringstakerne er rimelig at en gjerningsperson blir ”premiert” med retten til en forsikringsutbetaling, uavhengig av om vilkårene for å illegge gjerningspersonen straff er oppfylt, så fremt skyldspørsmålet er stadfestet.

Kriminalstatistikken de senere årene viser en sterk økning i antall familiedrap hvor gjerningspersonen pga. utilregnelighet ikke blir idømt ubetinget fengselsstraff, men i stedet overført tvunget psykisk helsevern. I disse tilfellene vil gjerningspersonen - slik vi har forstått reglene - inneha et ubetinget krav på arv og forsikring. Slik de gjeldende bestemmelsene om tap av arverett og forsikring er utformet vil et uaktsomt drap på forsikringstaker – typisk i trafikken – falle innenfor reglene, mens alle mulige former av rovmord begått av utilregnelige personer faller utenfor. FNH er i tvil om en slik rettstilstand er i samsvar med den alminnelige rettsoppfatning.

FNH ber på denne bakgrunn om at det tas inn en bestemmelse i FAL § 15-9 som åpner for å fradømme retten til forsikringsutbetaling, også hvor gjerningspersonen ikke kan straffes pga utilregnelighet. Det forhold at man ikke kan illegge vedkommende straff bør ikke ha som konsekvens at man ubetinget opprettholder retten til eventuelle forsikringsutbetalinger, hvor dette er krenkende og strider mot alm. rettsoppfatning. En slik sikkerhetsventil finnes ikke i gjeldende bestemmelse, men kan f.eks utformes i FAL § 15-9 ved at det legges inn et nytt annet pkt som sier at ”Reglene gjelder tilsvarende for skyldige

som i stede for ubetinget fengselsstraff overføres til tvunget psykisk helsevern”.

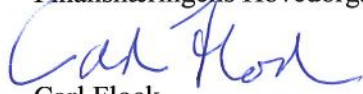
3. Ny lov om forsvunne personer § 21- hovedregelen bør ikke snus

Etter lov om forsvunne personer § 15 kan et forsikringsselskap kreve tilbakebetalt en utbetalt forsikringssum dersom den forsvunne kommer til rette innen 20 år. Utvalget foreslår å videreføre denne bestemmelsen i ny § 21 med en vesentlig endring. Den ubetingede tilbakebetalingsplikten innskrenkes ved at bestemmelsen gis motsatt utgangspunkt; forsikringssum skal ikke kunne kreves tilbakebetalt med mindre det må anses åpenbart urimelig at den tilgodesette beholder midlene. Ifølge utvalget vil forslaget fange opp forsikringssvindel i samme omfang som i dag.

FNH er usikker på om denne lovendringen vil innebære noen forbedring av bestemmelsen i praksis. Teoretisk sett vil man kunne anføre at regelendringen vil gjøre det vanskeligere å kreve tilbakebetalt utbetalt forsikring og således gi et større vern for personer som ”kommer til rette”. FNH er imidlertid redd for at den eneste konsekvens av endringen blir at det i flere tilfeller enn tidligere vil kunne oppstå tvist om tilbakebetaling av forsikring. FNH vil derfor anbefale at den nåværende bestemmelsen videreføres i uendret form.

Med vennlig hilsen

Finansnæringens Hovedorganisasjon

Carl Flock
fagsjef